

Az egységes és független román nemzeti állam fokozatos és következetes kialakulása s vele egyidőben a román néppel együttélő más nemzetségek egyenlőségének megszilárdulása olyan történelmi folyamat, melynek kettős-egysége Kelet-Európában mintaszerűen követte, majd sok tekintetben túl is haladta Nyugat-Európa hamarabb kifejlődött nemzeteinek és nemzeti kisebbségeinek szimbiózisát.

A kerekén ötven esztendővel ezelőtt, 1918. december 1-én Gyulafehérvárott kimondott egyesülés, a román többségű Erdély bekapcsolódása a Moldvából és Havasalföldből hatvan évvel annakelőtte kialakult Románia államtestébe új szakaszt nyitott a társadalmi fejlődés számára, s most már ebben a keretben indult meg a dolgozók társadalmi harca a burzsoá-földesúri osztályuralom megdöntéséért s a szocialista Románia megteremtéséért az általános történelmi fejlődés újabb lökései közepette.

Az orosz cári birodalmat szétzúzó Nagy Októberi Szocialista Forradalom kétségtelenül idejében járult hozzá a Habsburg-birodalmat bomlasztó népmozgalmak fellendítéséhez, s a további alig három évtized, mely egymás ellen sarkított kishatalmakra osztotta és végül is a nagy-német Drang nach Osten hitleri uralmának szolgáltatta ki az „utódállamokat“, valójában csak történelmi epizód marad ahhoz a szükségszerű menethez képest, mely a második világháború végeztével Európa e délkeleti táján a nemzeti felszabadulásra szövetkező népek szocialista forradalmát tette lehetővé. És mondanunk sem kell, hogy a nálunk 1944. augusztus 23-án, a román nép fegyveres felkelésével megkezdődött társadalmi folyamat a maga kiteljesedése során uralkodóvá tette a román nép és az együttélő nemzetségek dolgozóinak termékeny szolidaritását, alkotó családi egységét is.

Szép történetírói feladat nyomon követni a román nemzet álmai beteljesülésének és a nemzeti egyenlőség megvalósulásának közös eszmei eredővonalát. Nicolae Bălcescu egy 1850-ben Párizsból keltezett levele Alexandru C. Golescuhoz a „demokratikus“ és „szociális“ forradalom ügyét egybekapcsolja az állami egység és a „nemzeti függetlenség“ forradalmával, s hozzáteszi: „A mi Romániánk tehát létezni fog. Ez az én mélyleges meggyőződésem... A felvilágosult magyarok nem ellenzik többé, és boldogok, ha ezen az áron szövetségben élhetnek velünk. Semmit sem veszítenek, sőt inkább csak nyernek vele.“ A Kossuth- és Teleki-féle magyar emigráció nagy történelmi belátásainak ismeretében írja ezt a jeles román hazafi, aki maga is az emigrációban végzi be élete főművét Vitéz Mihály vajdáról, a román nép egyesítőjéről, félreérthetetlenül leszögezve könyvében: „A kérdés, amelyet Erdélyben meg kell oldani, az volt és ma is az, hogy kikiáltva az egyete-

mes polgárjogokat, vagyis az egyéni és nemzeti egyenlőséget, a románok, magyarok, szászok és székelyek keressék meg a békés együttélés módját...“ E szavak alapvető súlyától Nicolae Ceaușescu elvtárs mai szavainak jelentőségéig egyenes a történelmi vonal. Pártunk főtükára az alkotó szocialista hazafiság további erősítésére hozott határozatok bejelentésekor így folytatta — a mostani viszonyok méltó fokán — a múlt századbéli román forradalmár eszmemenetét: „A szocialista demokracizmus fejlődésének időszerű követelményei, annak az időszerű követelményei, hogy az együttélő nemzetiségek még intenzívebben hasznosítsák alkotó energiáikat az egész népnek a hazánk szüntelen haladását szolgáló erőfeszítései keretében, arról tanúskodnak: meg kell alakítani az együttélő nemzetiségek reprezentatív jellegű szerveit, amelyek aktívan hozzájárulnak majd a párt politikájának megvalósításához, a szocialista társadalom fejlesztési programjának kidolgozásához és valóra váltásához.“

Ez az egymásba ölelkező fejlődésment, a román nép történelmi érvényesülése a szuverén államélet mai fokán, és az itt élő magyarok, németek, szerbek és más nemzetiségek alkotó energiáinak teljesebb közületi kibontása a szocializmus erejével valósította meg 1918. december 1-ének a román egyesülést kimondó s egyben az együttlakó más nemzetiségűek jogait is kilátásba helyező eszményi teteleit. A gyulafehérvári határozatok annakidején nem maradtak el semmiben sem a nyugati demokratikus fejlődés mögött, amennyiben megvalósulások helyett csupán az eszmei kifejezést mérjük, de elérni s egyben felülmúlni a nyugati fejlődést akár a nemzeti szuverenitás és a tömegek társadalmi felemelkedése, akár az együttélő nemzetiségek jogegyenlősége és erőinek kifejtése szempontjából csakis a szocialista rendszerben vált számunkra lehetségessé. Amikor Nyugat-Európában tiroli német, katalán, bászok, breton, ír, flamand, Észak-Amerikában néger, indián, kanadai francia, a Közel-Keleten örmény, kurd, Ciprusban török kisebbségi mozgalmak keresnek érvényesülést, nem is szólva a gyarmati elnyomás vagy annak restaurálása ellen küzdő új ázsiai, afrikai és dél-amerikai nemzetek küzdelmeiről, jólesik tudnunk, hogy innen, Kelet-Európából a mi romániai példánk az együttélés igazi lehetőségét villantja fel és igazolja a szocialista élet mindennapjaival.

Íme, hogyan avatja pártunk a román egyesülés félszázados emlékezését nemzeti különbség nélkül minden állampolgár közös benső ünnepévé. A megyékben is, országosan is megalakult új nemzetiségi szervek, köztük a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsai, eredetileg is ott csíráztak már a gyulafehérvári nagygyűlés néphatározataiban, s népi tartalmuk szerint előjátékuk volt a párt irányította MADOSZ vagy a felszabadulás után az ország demokratizálásában tevékeny szerepet viselt Magyar Népi Szövetség. Ennek a vonulatnak mai megvalósulása a nemzetiségi dolgozók tanácsai formájában méltó módon folytatja azt a céltudatos lenini politikát, mellyel a Román Kommunista Párt, mint minden haladó elképzelés, terv, mozgalom és szándék e táji örököse, közös alkotásra, a Szocialista Egységfront szolidaritásába kívánja egybevonni mind a román nép, mind az együttélő nemzetiségek haladó hagyományait, munkás jelenét és okosan tervezett jövőjét, szemben bármely elkülönüléssel vagy kizárólagossággal, leküzdvé a nacionalista sovinizmus minden formáját.

Magyar anyanyelvünk ápolása, sajátos hazai magyar szellemi javaink fejlesztése újabb felerősítést kapott a szocialista fejlődés megnőtt igényei szerint, s éppen ezáltal nő meg hozzájárulásunk is az ország közös szocialista kultúrájához, nagy családunk benső kohéziójához, a modern Románia Szocialista Köztársaság történelmi szuverenitása és élő szocialista internacionalizmusa javára.

KORUNK